

Årets bok i Svenska Humanistiska Förbundets skriftserie heter *Humanismens födelse*. Titeln är kort men innehållet omfattar ett skeende av största betydelse för framväxten av dagens samhälle.

Humanisterna banade väg för såväl renässansen och reformationen som den naturvetenskapliga revolutionen, och är alltså ett slags anfäder till vår moderna värld.

I denna populärt hållna men vetenskapligt seriösa studie beskriver Anders Bergman rörelsens uppkomst och utveckling i Italien under perioden 1300–1450. Det börjar med de norditalienska städernas frigörelse och expansion då behovet av en latinkunnig byråkrati ökade. Juristerna vände sig till de gamla auktoriteterna för att lära sig elegant latin, och på köpet snappade de upp en hel del annat av intresse – en fläkt av kulturen, religionen och filosofin – som satte bollen i rullning. Läsaren får ta del av ögonblickbilder ur Francesco Petrarcas humanistiska gärning, veta mer om skälen till angreppen på skolastiken och följa humanismens fortsatta utveckling till att bli en rörelse på modet. Leonardo Bruni, som har kallats den första moderna historikern, formulerade under tidigt 1400-tal den första fullödiga politiska teorin i humanistisk anda, och humanisterna blev allt mer ett slags fria intellektuella. Den människosyn som utvecklades ledde också till ett ifrågasättande av kristendomen och dess urkunder. Med tiden kom krig, boktryckarkonst, folkspråksdiktning och reformation att leda in humanismen på andra vägar. Italien förlorade ledningen och rörelsen spreds bortom Alperna. Här har därför punkten satts för denna bok om humanismens födelse.

Humanismens uppkomst och utveckling har beskrivits på många språk, men detta är första gången en sammanfattande översikt ges ut på svenska. Författaren betonar att humanismen sprang ur ett samhälleligt behov och från första stund därför också var en samhällelig angelägenhet. Till skillnad från många andra studiers fokus på frågorna ”när” och ”vem” koncentrerar han sig på *hur* och *varför*.

Anders Bergman, född 1980, har fördjupat sig i sitt ämne under studier i litteraturvetenskap och italienska i Uppsala och i Pisa, och har tidigare publicerat en bok om Petrarca. Han är också en av författarna till boken *365 dagar – utdrag ur kända och okända dagböcker*. Till vardags är han redaktör för historisk litteratur på förlaget Natur & Kultur.